

דפי עיון

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.
וכך הוא אומר:
"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

במפרשים

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

י"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858 ד.ג.שדה-גת * טל': 08-8616173 * פקס: 08-8616174

שנת תשע"ג

פרשת ויקרא

א. אור החיים.

פרק ד' פסוק ג':

מכל מין קרבן בין בהעלם דבר ושגגת מעשה בין בשגגת מעשה לבדו וצריך לתת טעם לדבר זה ואולי כי העושה בהעלם דבר והוא חכם מפלא שגגה זו עושה ראש גדול בנשמתו ומרחיק נפשו משרשה ולא יועיל זכותם של ישראל שהוא מכפר בעדן למנע ממנו הפגם. מה שאין בן כל ששגג במעשה לבד או בהעלם דבר ואינו חכם מפלא חטא זה לא יפעל פגם בבחינת נפש כהן משיח לרחוקה משרשה כדי שיצטרף לקרבן לקרבה כי באמצעות זכות הרבים הן אל פביר לא ימאס גם לא יספיק זה לסימן כי העם אשמים ממה שבא ליד הפשית שוגג זה מהטעם עצמו שפתכנו:

לאשמת העם. תפאר על דרך אד"ל (אבות פ"ה אד"ל) המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו ובראות כי כהן המשיח חטא זה יגיד שלא זכו האזנים על ידו כדי שלא יבוא חטא על ידו בשבילם, והוא אומר לאשמת העם. ובתורת כהנים דרשו כי לאשמת העם יזבחו הכתוב להראות מין החטא אשר יתחייב עליו קרבן שהוא העלם דבר עם שגגת מעשה באומר לאשמת העם (פסוק יג) ונעלם דבר וגו'. ואם הפהן המשיח שגג בשגגת מעשה לבד הדבר פלוי אם יתחייב להביא קרבן הדיוט או לא, ודרשו ז"ל (הוריות י"א) בפסוק מעם הארץ להוציא כהן משיח כי פטור לגמרי, ואם הכהן המשיח אינו חכם מפלא הרב זה פטור (שם ז)

אלו

1. קרא שב את הפסוק, איך הניח מביין את פסוק?
2. איך פרשנו מסביר: "לאשמת העם"?
3. האם זה אשמת או אשמת לכהן וואו אשמת?
4. אם הכהן עם האשמה, מה דינו ואיפה?
5. אינה הפסוק ק"ט בין כהן חכם מופלא לביין הדיוט ואיפה?
6. מתי "זכות הרבים" מסייעת?

* * *

ב. הכתב והקבלה.

פרק ד' פסוק יג':

אפשר שפי' שם עדת ונלטון עדי וקשוט, וכן ואת הנזר ואת העדות (נ"ז י"א) כלומר אותן המיוחסים והמסויגים שזעם (דיא פארגליכטענען), וכונן ש' זת"כ העדה המיוחדת שנישאל (דיא אויפגעלייכעטעטענען) והם הסנהדרין הגדולה הנושבתים צמודתיהם הטויות וזיתרון ועלולתיהם צחכמת החורה, ונונה שאנור (פנחס כ"ז) וכל בני ישראל וכל העדה, מוכרמים אנו לפרש עדת הסנהדרין. ואם נתזוקן על הוראות הפרטית שזעולת עד לפי החלפות האותיות המתחברות עמו לפניו וזאמלעו, ילא לנו אנתות הנחת שם עדת על הסנהדרין, כי יורה. א', על כנס"י ומזרה המתאספת לדבר אחד (פארליין) ושפטו העדה. ויורה ז', על התורה והנוחות בכלל, ועדותי זו אלמדס (תהלים קל"ז) ויקם עדות ציעקז ותורה, לור תעודה חמוס תורה (ישע"י ח'), ויורה ג', על יחוד ושיתות גבול לדבר (צעשטינווענען) צמוקס או צוונן או צפעולס וכדומה, כמו ואם לזנו יעדנה, ונועדתי לך שם, וכל הוראות האלה מתאחדים שם עדת להוראת הסנהדרין, כי הם הם הכנסיה הגדולה צענין

דפוסים מסוימים (ואלה שתרגמו בעקבותיהם) שיבשו בזה כל הבנה בלשון רבינו. 3. כלומר, אמנם אכל חלב בשוגג שהיא עבירה חמורה כאשר זדונו כרת. 4. בדרגת 'שגגתו חטאת' עקב 'זדונו כרת'. 5. כי גם זה עון ייחשב לו (לא אי ידיעת ההלכה כי אם אי זהירות במעשיו). ולשון החינוך: שיהיה אדם זהיר וירא חטא, ויעיין בכל מעשיו עיין טוב לבל ישל בדבר עבירה, ועל כן הצריכתו התורה להביא קרבן כשלא נזהר יפה במעשיו, עד כדי שלא יולד לו ספק זה... 6. כי אדם מועד לעולם, וגם על שוגג או כניסה לספק עליו ליתן את הדין. וביתר שאת כותב המלבי"ם: כיון דבעינן שיאכל חתיכה משתי חתיכות, כמו שצייר חלב ושומן לפניו, שבזה איקבע איסורו, וספיקו אסור מדאורייתא. אם כן, אף שלא נודע מה היה החתיכה - אם חלב אם שומן - כל שנודע לו שאכל ספק איסור דאורייתא קרוי שפיר שיחטא ועשה, כיון שהחתיכה זו היתה אסורה מדאורייתא מפני ספיקו.

1. רש"י (בעקבות הספרא על אתר) ד"ה ולא ידע ואשם והביא: הענין הזה מדבר כמי שבא ספק כרת לידו, ולא ידע אם עבר עליו אם לאו, כגון חלב ושומן לפניו, וכסבור שהיה היתר ואכל את האחת. אמרו לו: אחת של חלב היתה, ולא ידע אם זו של חלב אכל, הרי זה מביא אשם חלוי, ומגן עליו כל זמן שלא נודע לו שודאי חטא. ואם יודע לו לאחר זמן, יביא חטאת (עכ"ל). ולפי זה מפרש בעל שם עולם את הלשון הכפולה ("ואם .. כי"): שתי מילות הספק, כי כאן שני ספיקות, ספק אם יארע, גם כשיארע לא יארע ודאי חטא, כי אם ספק. ואם כן הכתוב כאומר: ואם יארע שנפש חטאת מספק. 2. ומבאר רבינו והולך את שתי האפשרויות של חטא שעל כל אחת מהן יקבל את עונשו. לדעת רבינו אין פסוק יח פירוש לטיפא של פסוקנו (כאילו לומר שעוננו - הוא עונשו - הוא זה שיביא קרבן אשם) אלא דין עונש לחוד ודין קרבן אשם לחוד. נפיקוק המשפט באופן הנכון הוא הכרחי להבנת דברי רבינו.

אלות

1. קרא שוב את הפסוק ותנסה להסבירו?
2. איך רש"י מפרש את ציין "אשם תלוו"?
3. בעצם "אשם צולף" מסביר כי מדובר כאן בשתי ספיקות, מה הן ומה ההבדל ביניהן?
4. כרסננו מסביר כי יש כאן שני דינים: דין צולף לחוד ודין קרבן אשם, התוכל להסבירו?
5. מה ההבדל בין אי ידיעת ההלכה לבין אי זהירות?
6. "אדם מוצר לצולף" לאיזה מסקנה מציעת לה מביא?
7. למה אסורה צליו אכילה של ספק?

* * *

ה. המהר"ל מפראג עם פירוש הרב ז. זלצר.

פרק ה' פסוק כא': "נפש כי תחטא ומעלה מעל בה' וכחש בעמיתו בפקדון ... או בגזל או עשק את עמיתו."

בפסוק זה העוסק בגזל מן ההדיוט כתוב תחילה חטא ("תחטא") ואח"כ מעילה ("ומעלה מעל").

בפסוק העוסק בגזל קדשי שמים כתוב קודם מעילה ואח"כ חטא. שנאמר: "נפש כי תמעל מעל וחטאה בשגגה מקדשי ה'" (ויקרא ה' ט"ז) ואומרת על כך הגמ' במסכת בבא בתרא דף פ"ח ע"ב: "א"ר לוי, קשה גזל הדיוט יותר מגזל גבוה. שזה הקדים חטא למעילה וזה הקדים מעילה לחטא."

גזל הדיוט למרבה הפלא חמור יותר מגזל גבוה. מדוע כך הדבר? מסביר המהר"ל:

קשה גזל הדיוט מגזל שמים כי קושי הגזל (חומרת המעשה שבגזל) הוא במה (בכך) שלוקח לרשותו דבר שהוא ממון (מרשות הזולת). אבל בגזל גבוה אין דבר יוצא מן רשות של הש"י כי הכל הוא ברשות הש"י. ולפיכך קדשי גבוה אינו חייב עד שיהיה נהנה מהם. ואלו גזל הדיוט מיד שהוציא מרשותו חייב ולכך כתיב נפש כי תחטא. אבל גבי גזל גבוה שאין יציאה מרשות גבוה לכך (-לכן) לא כתיב כי תחטא מיד כי אינו חייב רק עד שנהנה.

(חדושי אגדות ג' ע' קי"ח)

במילים אחרות: גזל קדשי שמים אינו חמור כמו גזל מאדם שכן הגזל מחבר מוציא הממון מרשות חבירו ומעבירו לרשותו. אך בקדשי שמים אי אפשר להוציא הממון מרשות הש"י. הכל נמצא תחת רשותו. ולכן רק אם נהנה מן ההקדש או מתחייב.

אלות

1. מה הדין ומה הפל'איה כאן?
2. המהר"ל מסביר למה עלה הדיוט חמור יותר, התוכל להסבירו?
3. מה הרציון הצומד מאחורי פירוש זה?